

Täysistunto

Tiistai 19.11.2019 klo 13.59—19.56

5. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta

Hallituksen esitys HE 87/2019 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.36 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU:n uutta tietosuoja-asetusta alettiin soveltaa kansallisesti toukokuun 25. päivästä 2019, ja kansallista lainsäädäntöä on tarpeen saattaa yhteensopivaksi mainitun tietosuoja-asetuksen kanssa.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan näitä tarvittavia muutoksia sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntöön. Tämän esityksen tavoitteena on saattaa nykyistä kansallista sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntöä yhteensopivaksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa. Tämä uusi hallituksen esitys vastaisi keskeisiltä osiltaan samannimistä edeltäjäänsä, eli hallituksen esitystä 52/2018, jonka käsittely edellisessä eduskunnassa raukesi. Tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriitaiset tai päällekkäiset säännökset ehdotetaan kumottavaksi, koska tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Lisäksi ehdotetaan eräitä asetusta tarkentavia säännöksiä ja välttämättömiä poikkeuksia asetuksen velvoitteista.

Esityksessä ehdotetaan, että eräistä nykyisin rekisteröidyn suostumukseen perustuvista henkilötietojen luovutuksista säädettäisiin laissa. Nykyisin tietoja voidaan luovuttaa etuuden hakijan suostumuksella. Tietosuoja-asetuksen myötä nykyistä suostumukseen perustuvaa menettelyä ei voida laajamittaisesti käyttää, joten välttämättömien tietojen luovuttamisesta on syytä säätää myöskin laissa.

Tietosuoja-asetus edellyttää, että rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä säädetään laissa, jos tietoja käsittelee muu kuin viranomainen. Ja siksi vakuutusyhtiöitä ja luottolaitoksia koskevaan lainsäädäntöön ehdotetaan lisättäväksi säännökset rikostietojen käsittelystä. Säännöksillä turvattaisiin se, että vakuutusyhtiöt ja luottolaitokset voisivat jatkossakin käyttää niin sanottuja väärinkäytösrekistereitä vakuutustoimintaan kohdistuvien rikosten ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi.

Sosiaaliturvalainsäädäntöön lisättäisiin säädökset, joilla poikettaisiin tietosuoja-asetuksen mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Tarkoituksena on estää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2019 vp

se, että kyseistä oikeutta voitaisiin perusteettomasti käyttää lakisääteisen toiminnan viivästyttämiseen tai estämiseen.

Arvoisat edustajat, keskeisin muutos rauenneeseen esitykseen on se, ettei käsiteltävänä oleva esitys sisällä säännösehdotuksia automaattisista päätöksistä, koska sääntelyn tämentäminen vaatii tuekseen laajempaa selvitystyötä.

Arvoisa puhemies! Lait olisi tarkoitus saada voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja keskusteluun.

17.39 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies ja arvoisa ministeri! Jälleen kerran meillä on käsissämme paksu hallituksen esitys, ja kuinka ollakaan, se tulee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Sinnehän nämä laajat esitykset tulevat.

Olisin kysynyt juurikin tästä viimeisestä lauseesta, minkä te sanoitte. Nostitte esiin tämän automaattisen päätöksenteon. Täällä asian valmistelussa muun muassa kirjallisissa näkemyksissä on esitetty toiveita, että lausujat pääsisivät osallistumaan tähän lainvalmisteluun. Onko se mahdollista?

Ja sitten kysyn, kun täällä ovat palkansaajakeskusjärjestöt muun muassa lausuneet, liittyen työeläke- ja työtapaturmalainsäädäntöön ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettuun lakiin, että ehdotettavat tietojen luovutussäännökset ovat kuntoutustietojen osalta ongelmallisia, niin onko näitä ongelmakohtia nyt sitten otettu huomioon tässä lakiesityksessä? Tämähän on todellakin ollut jo valmisteilla, ja nyt tämä tuodaan uudelleen meille — tämä on 2018 jo valmisteltu.

Ja sitten kysyn vielä tästä, kun kuntoutusprosessia koskevia henkilötietojen käsittelyn kehittämistarpeita on tarkoituksenmukaisinta selvittää erikseen isompana kokonaisuutena ja osana kuntoutusta koskevia uudistuksia, niin onko tulossa jotakin tällaista kuntoutukseen liittyvää uudistulainsäädäntöä ja liittyykö sinne sitten myös tämä kuntoutusprosessi ja henkilötietojen käsittely? Tämä on valtavan iso paketti. Täällä myös finanssiala tiedustelee tästä väärinkäytösrekisteristä ja salassapitosäännösten toimivuudesta. Nämä kysymykset tässä esittäisin, miten vastaatte näihin?

17.41 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Tiedustelin liittyen näihin tietosuojajuttuihin — tämä tietosuojalainsäädäntö on nyt tällä hetkellä vähän kääntynyt osittain itseään vastaan, otetaan esimerkiksi vaikka apteekkityö. Jos apteekissa tiedetään, minkälaista lääkettä asiakkaalla on, niin me emme voi kertoa sitä toiselle lääkärille. Jos toinen lääkäri on määrännyt sen lääkkeen, niin toiselle lääkärille sitä ei voi kertoa, vaikka sillä olisi potilaan terveyden kannalta iso positiivinen merkitys. Jotenkin se on kääntynyt itseään vastaan. Eihän se nyt näin voi olla, että silloin, kun olisi tarvetta tämmöistä asiaa potilaan turvallisuuden kannalta kertoa, niin lainsäädäntö tulee vastaan. Arvoisa ministeri: onko tarkoitus tehdä muutoksia tähän tietosuojalainsäädäntöön?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja näin. Nyt ei puhujalistalla enää ole puheenvuoropyyntöjä, joten ministeri. — Olkaa hyvä.

17.42 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos huomioista edustajat Juvonen ja Reijonen. Ja näinhän se on, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa näitä isoja laajoja hankkeita riittää. Varmasti töitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2019 vp

piisaa. Yritämme täällä sen takia näitä vähän avata ja selventää myöskin, että sitten olisi ehkä lähetekeskustelun jälkeen vähän avattuna siellä valiokunnan jäsenillekin, mistä on kysymys.

Mutta näihin. Edustaja Juvonen kysyi tästä automaattisesta päätöksenteosta. Näihin tullaan — näistä on itse asiassa oikeusministeriössä jo selvitystyö käynnissä, ja siitä on tulossa tällainen yleinen selvityshanke. Ja varmasti on siinä vaiheessa syytä myöskin selvittää, kun tämä hanke etenee, että saadaan mahdollisimman laajasti asiantuntijoita tässä työssä hyödynnettyä.

Kuntoutukseen on tulossa muutoksia. Käydään läpi näitä kuntoutuskomitean edellisellä kaudella tekemiä esityksiä, ja kun niitä lainsäädäntöön viedään, niin totta kai henkilötiedot siellä käsitellään aina tarkasti.

Ja tietosuoja, jonka edustaja Reijonen nosti esiin, varmasti sisältää monia sellaisia yhtymäkohtia, liittymäkohtia, missä ei aina välttämättä ajatella, että siinä olisi jotakin tietosuojan kannalta oleellista. Mutta nämä ovat isoja, tärkeitä asioita, joissa suojataan aina henkilön henkilötietoja, ja silloin niitä on tietysti tärkeää myöskin tarkastella koko lainsäädännön näkökulmasta. Pidän itse tärkeänä sitä, että meidän tietosuojamme on kunnossa.

Puhemies! Ihan minuutti ei riittänyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei se mitään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.